

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/262/2021
Identifikačné číslo spisu:	6713214372
Dátum vydania rozhodnutia:	22.02.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:6713214372.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1. Ing. K. Q., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom F. XXX, F., 2. Mgr. Y. Q., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom N. XX, N. (adresa na doručovanie: F. XXX, F.), zastúpený JUDr. Ivetou Šteffekovou, advokátkou, so sídlom Orenburská 15, Bratislava, proti žalovanému F. U.K., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. K. XXX/XX, N., o určenie neplatnosti závetu zo 7. októbra 2009 a o určenie platnosti závetu zo 4. septembra 2006, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 14C/190/2013, o dovolaní žalobcu v 2. rade proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 12Co/429/2017-482 z 28. júna 2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 12Co/429/2017-482 z 28. júna 2018 na odvolanie žalobcov v 1. a 2. rade potvrdil rozsudok Okresného súdu Zvolen č. k. 14C/190/2013-397 z 29. novembra 2016 vo výroku, ktorým v celom rozsahu zamietol žalobu a v závislom výroku o trovách konania. Rozsudok Okresného súdu Zvolen vo výroku o náhrade trov konania štátu zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. O náhrade trov odvolacieho konania krajský súd rozhodol tak, že žalobcov zaviazal spoločne a nerozdielne na ich náhradu žalovanému v rozsahu 100 %.

2. V spore sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti závetu ich nebohého otca S. Q. zo 7. októbra 2009 a určenia, že skorší závet ich nebohého otca zo 4. septembra 2006 je platný. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcovia v konaní nepreukázali žiaden z tvrdených dôvodov absolútnej neplatnosti závetu zo 7. októbra 2009, ktorý bol spísaný vo forme notárskej zápisnice notárkou JUDr. Máriou Vávračovou, bol zaevidovaný v Notárskom centrálnom registri závetov a z hľadiska formy závet spĺňa zákonom predpísané náležitosti. Závet je nepochybne závetcom podpísaný a z jeho obsahu jednoznačne vyplýva, ktorej osobe nebohý S. Q. daroval svoj

majetok, pričom ide o osobu žalovaného. Žalobcovia v konaní nepreukázali ani svoje tvrdenie, že by poručiteľ v čase vykonania právneho úkonu konal v takom stave opitosti, ktorý by ho robil na tento právny úkon neschopným. Na okolnosti spisania závetu súd vypočul notárku, ktorá závet spisovala, a z jej výpovede vyplynulo, že v čase tohto úkonu S. Q. nejavil žiadne známky požitia alkoholických nápojov. Keby tomu tak bolo, tento úkon by s ním do notárskej zápisnice nespísala. Súd prvej inštancie ustálil, že závet zo 7. októbra 2009 je platným právnym úkonom a žaloba o určenie jeho neplatnosti nie je dôvodná, preto nebolo dôvodné vyhovieť ani žalobe žalobcov o určenie, že závet zo 4. septembra 2006 je platným závetom, nakoľko neskorší závet poručiteľa S. Q. zo 7. októbra 2009 ruší jeho závet zo 4. septembra 2006.

3. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe toho dospel ku správnym skutkovým zisteniam a tieto aj správne právne posúdil. V hodnotení skutkových zistení prvoinštančným súdom neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, jeho rozhodnutie je konzistentné a presvedčivé.

4. Odvolací súd (zhodne s názorom okresného súdu) konštatoval, že závet, ktorý bol spísaný formou notárskej zápisnice, spĺňa obligatórne náležitosti podľa ustanovenia § 47 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti v znení neskorších predpisov a zároveň osobitné náležitosti v zmysle ustanovenia § 476 ods. 2 Občianskeho zákonníka, t.j. obsahuje deň, mesiac, rok a podpis poručiteľa. Občiansky zákonník výslovne neuvádza, akým spôsobom má byť uskutočnené určenie dedičov, avšak musí byť urobené spôsobom vylučujúcim akékoľvek pochybnosti o tom, kto je dedičom. Podľa názoru krajského súdu označenie osoby závetného dediča poručiteľom v závete zo 7. októbra 2009 ako „F. Q., 15-ročný, bytom N., C.“ nepochybne vytvára predpoklad pre zistenie, o akú konkrétnu osobu v danom prípade ide a nie je na mieste bez ďalšieho uzavrieť, že zistenie takejto osoby je vylúčené. Jednalo sa o žalovaného, vnuka poručiteľa, ktorého rodné priezvisko je „Q.“. V čase spisania závetu bol žalovaný vo veku 15 rokov a býval v N., pričom okresný súd správne zisťoval okrem znenia závetu aj všetky okolnosti, za ktorých bol prejav vôle urobený a z ktorých bolo možné odvodiť skutočnú vôľu poručiteľa. Odvolací súd dospel k záveru, že skutočnou vôľou poručiteľa pri spisovaní závetu bolo vyhotovenie závetu v prospech žalovaného ako závetného dediča.

5. K odvolacím námietkam žalobcov krajský súd uviedol, že notárska zápisnica obsahovala údaj o trvalom pobyte žalovaného. Ak sa adresa trvalého pobytu nezhodovala s adresou evidovanou v registri obyvateľov Slovenskej republiky, táto skutočnosť nemala vplyv na platnosť závetu. Odvolací súd preskúmaním veci nezistil, že by právny úkon trpel vadami vôle poručiteľa (nebol urobený slobodne a vážne), resp. trpel vadami prejavu vôle (nebol urobený určite a zrozumiteľne), resp. že sa jednalo o osobu poručiteľa, ktorá nebola spôsobilá na právny úkon, eventuálne poručiteľ neopatril závet vlastnoručným podpisom.

6. K vykonanému dokazovaniu odvolací súd uviedol, že rámec dokazovania v sporovom konaní vymedzuje žalobca opisom rozhodujúcich skutkových tvrdení, a následne súd rozhodne, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, pričom zásadne nevykonáva dôkazy, ktoré nemajú význam pre vec samu alebo ktoré by potvrdzovali len zhodné tvrdenia strán. Odvolací súd sa stotožnil so záverom okresného súdu, že v posudzovanej veci nebolo potrebné uskutočniť výsluch svedkov navrhovaných žalobcami, pretože išlo o dôkazy, ktoré nemali význam pre vec samu.

7. Odvolací súd k námietkam žalobcov ďalej uviedol, že žalobcovia sa žalobou domáhali určenia absolútnej neplatnosti právneho úkonu (závetu), nie jeho relatívnej neplatnosti. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobcovia počas konania nepodali právne relevantný návrh na zmenu žaloby ohľadne určenia relatívnej neplatnosti právneho úkonu v zmysle ustanovenia § 139 Civilného sporového poriadku. Súd prvej inštancie preto správne vychádzal z opisu rozhodujúcich skutkových tvrdení týkajúcich sa absolútnej neplatnosti právneho úkonu obsiahnutých v žalobe. Nakoľko žalobcovia v dedičskom konaní po nebohom S. Q., vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 23D/83/2012, uplatnili svoj nárok neopomenuteľných dedičov podľa ustanovenia § 479 Občianskeho zákonníka, eventuálnu relatívnu neplatnosť závetu posúdi súd v dedičskom konaní.

8. Výrok rozsudku okresného súdu, ktorým uložil žalobcom povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť štátu trovy dôkazu spojené so svedočným v sume 40,46 eura do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, odvolací súd podľa ustanovenia § 389 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie z dôvodu, že odôvodnenie tohto výroku bolo nedostatočné a nepresvedčivé, a navyše v odôvodnení absentoval odkaz na konkrétne zákonné ustanovenie týkajúce sa zásad náhrady trov konania, podľa ktorého okresný súd o náhrade trov konania štátu rozhodoval.

9. Proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalobca v 2. rade a navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Mal za to, že rozsudok krajského súdu je nesprávny, pretože trpí vadou v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Dovolateľ namietal, že súd prvej inštancie nevykonal všetky dôkazy, ktoré by mali rozhodujúci vplyv na rozhodnutie vo veci samej, výpovede žalobcu v 2. rade na pojednávaní súd modifikoval a nie všetko, čo v súdnej sieni odznelo, sa nachádza v zápisniciach z jednotlivých pojednávaní. Prvostupňový súd sa podľa dovolateľa vo svojej argumentácii opiera iba o právny názor žalovaného a z toho sa odvíja aj hodnotenie veci odvolacím súdom, ktorý sa vo svojom rozhodnutí ani nevysporiadal s existenciou dvoch popri sebe stojacich závetov.

10. Dovolateľ považoval za nesprávny záver súdu, že posudzovanie platnosti závetu zo 4. septembra 2006 by bolo dôvodné skúmať len v prípade, že by bol neskorší závet zo 7. októbra 2009 absolútne neplatný. Uviedol, že poručiteľ nemal v úmysle vydediť žalobcov a nemal na to ani dôvod. Podľa jeho názoru musel byť poručiteľ uvedený do omylu alebo podvedený pri spisovaní závetu. Namietal nespĺnenie formálnych náležitostí závetu zo 7. októbra 2009, v ktorom podľa neho chýbala jednoznačná identifikácia poručiteľa, dedičov ako aj dedičských podielov. Poukázal na to, že poručiteľ bol alkoholik a v stave opitosti sa podpisoval neúhladne, len priezviskom, pričom v triezvom stave sa podpisoval priezviskom a menom. Dovolateľ vyjadril presvedčenie, že jeho otec by nikdy nič rodine U. nedaroval. Záverom zdôraznil, že za otca obstarával jeho úradné povinnosti, platil dane a poplatky za elektrickú energiu, z čoho vyplýva, že mal jeho dôveru a bol s ním v pravidelnom kontakte.

11. Žalovaný ani žalobkyňa v 1. rade sa k dovolaniu nevyjadrili.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 Civilného sporového poriadku) skúmal prípustnosť dovolania a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá Civilného sporového poriadku) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

13. V zmysle § 419 Civilného sporového poriadku je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

14. Žalobca v 2. rade vyvodzoval prípustnosť ním podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva

jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, a II. ÚS 251/03). K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

16. Aj Najvyšší súd Slovenskej republiky už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

17. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

18. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Ustanovenie § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku síce umožňuje odvolaciemu súdu, aby sa v potvrdzujúcom rozsudku, ktorým sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, obmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplnil ďalšie dôvody, avšak aj v takom prípade je v zmysle § 387 ods. 3 veta druhá Civilného sporového poriadku povinný vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

19. Rozhodnutia oboch súdov nižších inštancií dovolací súd vyhodnotil v ich vzájomnej jednote a dospel k záveru, že odvolací súd rozhodujúci o opravnom prostriedku odvolateľov sa vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou odvolateľov adekvátne a preskúmateľne, pričom je potrebné zvýrazniť, že súd prvej inštancie sa v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberal tak vyhodnotením skutkového stavu ako aj právnymi závermi, na ktoré odkázal mimo iného i odvolací súd.

20. I keď za porušenie práva na spravodlivý proces považoval dovolateľ nedostatok odôvodnenia a absenciu odpovedí na jeho argumenty (podľa jeho názoru významné pre rozhodnutie v spore), z obsahu dovolania je však zrejmé, že sa nestotožňuje so zamietnutím žaloby pre právny záver o absolútnej platnosti právneho úkonu - závetu zo 7. októbra 2009. Dovolací súd však konštatuje, že súdy oboch nižších inštancií sa relevantne zaoberali splnením predpokladov tak všeobecného ako aj osobitného

charakteru, ktoré pre platnosť závetu zákon vyžaduje, a svoje právne závery presvedčivo odôvodnili, pričom zároveň reagovali aj na námietky vznesené dovolateľom (žalobcom v 2. rade) a s tými sa náležite vysporiadali.

21. Pokiaľ dovolateľ zároveň mienil v súvislosti s vadou § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku namietat' aj neúplne zistenie skutkového stavu súdmi nižšej inštancie, najvyšší súd uvádza, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (v tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993, R 6/2000). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval už ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017).

22. Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu v 2. rade proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby a v závislom výroku o trovách konania, a ktorým rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania, ktorého prípustnosť dovolateľ odvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, nie je prípustné.

23. Pokiaľ ide o výrok napadnutého rozsudku, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o náhrade trov konania štátu a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že dovolanie proti rozhodnutiu, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nesmeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, ani rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí, proti ktorým je dovolanie prípustné v zmysle ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku. Zároveň je potrebné konštatovať, že z pohľadu splnenia podmienky ustanovenej v § 424 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané, dovolateľ je neoprávnenou osobou na podanie dovolania proti uvedenému výroku napadnutého rozsudku, nakoľko v jeho osobe ide o stranu, v ktorej prospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané.

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe uvedeného dovolanie žalobcu v 2. rade odmietol z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 447 písm. c) Civilného sporového poriadku) a zároveň pokiaľ ide o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o náhrade trov konania štátu a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie, je dovolanie navyše podané neoprávnenou osobou (§ 447 písm. b) Civilného sporového poriadku).

25. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá Civilného sporového poriadku).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.